

Lokalhistorisk forening for Bønderhald

**Årsskrift
2019**

Sønderhald Egnsarkiv

Elmelundsvej 11, Øster Alling, 8963 Auning

Tlf. 86 48 37 84

E-mail: sonderhaldegnsarkiv@mail.dk

www.sonderhaldegnsarkiv.dk

Åbningstid: Mandag kl. 15-20. (Lukket i hele juli og december måned).

Nærværende årsskrift for 2019 er trykt i 250 eksemplarer og udgivet af

Lokalhistorisk Forening for Sønderhald og Sønderhald Egnsarkiv.

Eftertryk af årsskriftet - helt eller delvis - kun tilladt med udgiverens tilladelse.

Ansv. for årsskriftet: Hanne Byriel, byriel@hotmail.dk, tlf. 30 26 50 69

Ekspedition: Inger Millard, inger@ingermillard.dk, tlf. 22 67 50 08

Ekstra eksemplarer af årsskriftet 2019 kan købes for 60 kr. pr. stk.

De seneste 5 års årsskrifter koster dog 20 kr. stykket, øvrige ældre årsskrifter

kan afhentes GRATIS i arkivets åbningstid eller læses på arkivets hjemmeside.

ISSN 0109-4017

SØNDERHALD GENNEM TIDEN

Forhistorien omkring Sønderhald Herred	4
Sønderhald - en kommune i Danmark 1970-2006	6
Kommunevåbnet	8
Borgmesterkæden	10
Sønderhald Kommune 1970-1982	
Borgmester Gunnar Kirk Thøgersen	12
Byråd valgt i 1970, 1974 og 1978	13
Sønderhald Kommune 50 år - af Orla Lund	18
Sønderhald Kommune 1982-1990	
Borgmester Evald Nielsen	20
Byråd valgt i 1982 og 1986	22
Fragmenter fra min tid i Sønderhald byråd - af Aage Mathiesen	26
Læreriige år i lokalpolitik - af Anette Storgaard	32
Sønderhald Kommune 1990-1998	
Borgmester Carl Damgaard	34
Byråd valgt i 1990, 1994 og 1996	35
Sønderhald Kommune 1998-2007	
Borgmester Kirsten Wyrzt	38
Byråd valgt i 1998, 2002 og 2006	39
Et tilbageblik - af Lars Sørensen	42
Kommunesammenlægningen i 2004	44

Forord

AF CARL DAMGAARD

Glæd dig over denne gode beskrivelse af Sønderhald Kommunes historie, som gode kræfter har arbejdet på at finde frem fra arkiverne.

Glæd dig også over beskrivelserne af mange gode menneskers indsats for at holde Sønderhald Kommune godt kørende ved hjælp af et demokratisk og korrekt arbejdende byråd.

Og glæd dig over erindringerne om en velordnet og velfungerende administration, som sørgede for at alt fungerede.

Alle må være enige i at rette en stor tak til de personer, der har udarbejdet dette årsskrift og derved bevarer historien om Sønderhald Kommune.

Sønderhald Herred

Et herred er en gammel, administrativ enhed i Danmark. Herredet udgjorde i ældre tid en retskreds, hvor en herredsfoged udgjorde kongens stedlige repræsentant ved herredstinget, der skulle afgøre de retstvister, som ikke lod sig afslutte i de stedlige byting i landsbyerne.

Herredets administrative betydning ophørte med retsplejeloven i 1919. Dog var underretskredsene uden for købstæderne baseret på herredsinddelingen indtil omkring 1960. Opdelingen i provstier var også herredsbaseret, men efter kommunalreformen i 1970 er inddelingen i stedet søgt tilpasset kommuneinddelingen. Den statistiske og matrikulære anvendelse af herrederne er også ophørt. Herredsopdelingen bruges dog fortsat som afgrænsning i lokalhistorie og i slægtsforskning.

Sønderhald Herred bestod af følgende sogne:

Kristrup, Vissing, Essenbæk, Fausing, Auning, Vivild, Vejlbj, Gjesing, Nørager, Marie Magdalene, Koed, Øster Alling, Vester Alling, Årslev, Hørning, Hvilsager, Lime, Mygind, Skørring, Krogsbæk, Søby og Skader.

Sønderhald Herred har muligvis navn efter et nu forsvundet sted Hald ved Hald Sø, Krogsager, Hørning sogn.

I de historiske optegnelser findes desuden beretninger om de såkaldte „Herredsting“. Det er sandsynligt, at tinget oprindeligt har været holdt i nærheden af Hald Sø, muligvis på Krogsager Mark, hvor der findes stedbeteignelsen „Tinghøj“.

I 1594 lå tingstedet på Bøjen Hede i Hvilsager Sogn og i 1650 omtales „den stendysse, som Halds Herredsting har været holden tilforn“, men da var tingstedet flyttet andetsteds hen.

20. december 1687 blev det bestemt, at tinghuset skulle sættes i Øster Alling Sogn „sønden for byen i skoven“. Tinghuset blev imidlertid aldrig bygget, og tinget blev holdt i den lille by Oustrup i nærheden af det udpegede sted.

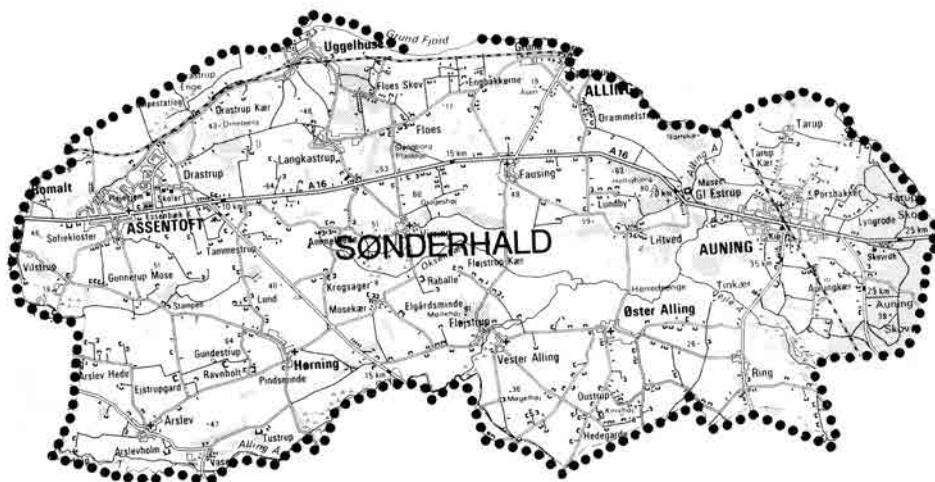
Som det ses af ovenstående har Sønderhald Herred haft stærk tilknytning til egnene i Sønderhald Kommune, hvilket da også har været afgørende, da det blev besluttet at give tilladelse til, at symbolet i det gamle herredssegl måtte benyttes som symbol i Sønderhalds kommunesvåben.

Kilde: Ejnar Thuesen Johansen i "Ohning gu' bejr'et" og Wikipedia

Segl og "frimærke" fra Sønderhald Herred.

**Du kan læse mere
og se flere billeder fra
Sønderhald Kommune
på vores hjemmeside
www.sonderhaldegnsarkiv.dk**

Sønderhald

- en kommune i Danmark 1970-2006

Gammel Estrup Kommune

I 1966 gik Fausing-Auning Sognekommune og Øster- & Vester Alling Sognekommune frivilligt sammen og dannede Gammel Estrup Kommune.

Sønderhald Kommune

Ved kommunalreformen i 1970 blev Sønderhald Kommune dannet ved sammenlægning af Gammel Estrup Kommune og Virring-Essenbæk Sognekommune og Årslev-Hørning Sognekommune.

Følgende sogne fra det gamle Sønderhald Herred indgik i Sønderhald Kommune: Auning, Essenbæk, Fausing, Hørning, Vester Alling, Virring, Årslev og Øster Alling Sogne.

Norddjurs Kommune & Randers Kommune

I forbindelse med strukturreformen i 2007 blev Sønderhald Kommune delt. Auning, Fausing, Vester Alling og Øster Alling Sogne, altså den tidligere Gammel Estrup Kommune, indgik i Norddjurs Kommune sammen med Grenaa Kommune, Nørre Djurs Kommune og Rougsø Kommune.

Essenbæk, Hørning, Virring og Årslev sogne blev indlemmet i Randers Kommune sammen med Nørhald Kommune, Purhus Kommune og dele af Langå og Mariager Kommuner.

Sønderhald Kommunes rådhus

I 1940 købte Fausing-Auning Sognekommune ejendommen Kirkegade 8 i Auning og indrettede den til mødelokale for sognerådet og kærnerkontor, samt bolig for kærnerfamilien.

Senere blev det kommunekontor, og senere igen kom det til at huse Teknisk forvaltning i Sønderhald Kommune. Huset blev revet ned efter kommunesammenlægningen i 2007.

Der blev tilbygget en længe langs Middelgade og adressen blev nu Middelgade 1.

I 1986-87 blev to ejendomme langs Nørregade ombygget til at være en del af rådhuskomplekset. De eksisterer endnu, hvorimod den ældste bygning er revet ned.

Kilder: Ejnar Thuesen Johansen i "Ohning gu' bejr'et" og Wikipedia

Familien Ringsholt foran huset på Kirkegade 8, 1922. I 1940 købte sognerådet huset til kommunens første kærner, Søren Marius Nielsen.

Det ombyggede, nye rådhus på Middelgade 1, 1987.

Kommunalreformen i 1970

Antallet af kommuner reduceres fra 1389 sogne- og købstadskommuner til 277 kommuner.

Formålet var at skabe kommunale enheder, der ville blive i stand til at varetage flere opgaver end hidtil.

Bloktilskud blev indført, der skulle fordeles uafhængigt af det faktiske aktivitetsniveau.

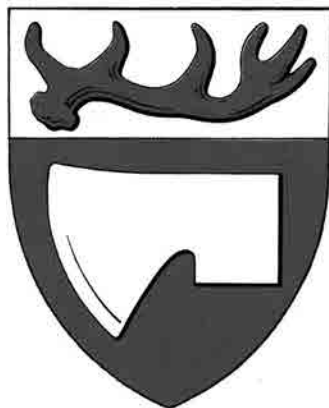
Efter kommunalreformen voksede de kommunale opgaver betragteligt. Kommunerne fik vækst i deres traditionelle opgaver, fx inden for daginstitutionsområdet, og fik nye opgaver, bl.a. vedrørende miljø og erhvervsfremme.

Sønderhald Kommune i 1970

Indbyggertal: 6.770

Areal: 137,81 km²

Kommunen var en del af Århus Amt

Kommunevåbnet

Hjortetakken er ikke et jagttrofæ, men en faldtak og øksen er ikke til en stridsøkse, men en arbejdsøkse. Kommunevåbnet er således et udtryk for naturens gang og for fredeligt arbejde, og ikke for jagt og kamp.

Sønderhald Kommunevåben blev til i 1976 i et nært samarbejde mellem Statens heraldiske konsulent P. Warming fra Indenrigsministeriet samt kommunaldirektør Mogens Erichsen og skoledirektør A. Arendt Nielsen fra Sønderhald Kommune.

I 1978-82 håndbogen for Sønderhald Kommune, skriver Statens heraldiske konsulent P. Warming følgende om tilblivelsen af kommunevåbnet:

Borgmester G. Kirk Thøgersen har bedt mig skrive nogle linjer om Sønderhald Kommunes våben til den foreliggende håndbog. Det gør jeg gerne, idet jeg har været meget glad for det foregående samarbejde om opgaven og kan være særdeles tilfreds med det resultat, der kom ud af det.

I samarbejdet om opgaven deltog foruden borgmesteren, A. Arendt Nielsen og Mogens Erichsen. Vi holdt et møde i Auning, hvor de pågældende på deres side supplerede den viden, jeg havde skaffet mig om egnens historie m.v., medens jeg på min side orienterede dem om de heraldiske regler m.v., som måtte følges, for at kommunen kunne få et korrekt våben.

Hvad våbenets hovedfigur angår, nåede man hurtigt til enighed, da man var i den heldige situation, at der for Sønderhald Herred forelå et segl med en velegnet figur, et øksehoved, som man kunne benytte i kommunevåbnet. Det pågældende segl, som er gengivet her, er kendt fra 1584, da det blev benyttet ved hyldningen af den senere konge Chr. 4.

Sønderhald Kommune er imidlertid ikke identisk med det gamle Sønderhald Herred, og man fandt det derfor rettest ikke at overtage seglets figurindhold uændret. Den fornødne forskel er opnået ved i kommunens våben at indføje et såkaldt skjoldhoved,

dvs. et felt, der udgør den øverste tredjedel af skjoldet, og i dette at indsætte en såkaldt hjortevie, den ene halvdel af en kronhjorts gevir. Sådanne hjortevier forekommer i naturen i form af såkaldte faldtakker, kastet af fældende hjorte. Den nævnte hjortevie er valgt som symbol for at kommunen ligger på Djursland, idet det første led i navnet Djursland antages at betyde dyr i betydningen hjorte. Man har lagt vægt på, at hjortevien er en faldtak og således ikke et jagttrofæ, samt på, at øksehovedet hører til en arbejdsøkse og ikke til en stridsøkse. Sønderhald Kommunes våben er således udtryk for naturens gang og for fredeligt arbejde, og ikke for jagt og kamp.

Der måtte derefter tages stilling til, hvilke farver eller rettere »tinkurer«, man skulle vælge til våbenet. I dansk kommunalheraldik opererer man med 4 farver og 2 metaller, der tilsammen kaldes tinkurer. De 4 farver er rød, blå, grøn og sort. De 2 metaller er sølv og guld.

I heraldik gælder den optisk begrundede regel, at man ikke må lægge farve på farve eller metal på metal. En farvet figur ses nemlig bedre på en baggrund af metal end på en farvet baggrund, ligesom en figur af metal ses bedre på en farvet baggrund end på en baggrund af metal.

Øksehovedet var det naturligt at lade fremtræde i sølv, og det felt, det skulle stå i, måtte derfor have en af de 4 farver, af hvilke man valgte rød, idet denne farve fandtes passende også for hjortevien. Til skjoldhovedet, hvori hjortevien er anbragt, valgte man så sølv, ligesom til øksehovedet, således at man i alt kun har brugt ét metal og én farve, en begrænsning, som giver en rolig og fornem virkning.

Efter at våbenet således var blevet fastlagt, er det blevet rentegnet af kunstneren Claus Achton Friis.

Våbenet er blevet vedtaget af kommunalbestyrelsen på dennes møde den 8. december 1976, og det er derefter blevet godkendt af indenrigsministeriet den 2. februar 1977 med følgende beskrivelse: *I rødt felt hovedet af en skovøkse af sølv; i et skjoldhoved af sølv en rød hjortevie (af kronhjort).*

P. Warming, Cand.jur. Statens heraldiske konsulent

25 cm stor skål med kommunevåbnet.

Brønddæksel med kommunevåben ses stadig flere steder.

Borgmesterkæden bruges stadig ved særlige lejligheder i den vestlige del af Norddjurs Kommune. I den østlige del af Norddjurs anvendes borgmesterkæden fra den gamle Grenaa Kommune.

Borgmesterkæden

Sønderhalds borgmesterkæde blev i 1998 skænket af tidligere borgmester Gunnar Kirk Thøgersen. Da Sønderhald Kommune i 2006 blev delt og Auning-området blev en del af Norddjurs Kommune, sørgede Kirsten Wyrzt for, at borgmesterkæden kom til Norddjurs. Kæden lå i Auning og kunne bruges ved begivenheder i den store del af Norddjurs Kommune, der ikke udgør Grenaa by. Kæden har været opbevaret på Gammel Estrup, men i dag opbevares borgmesterkæden på rådhuset i Grenaa.

Da borgmesterkæden første gang blev præsenteret på et kommunalbestyrelsesmøde, holdt Kirsten Wyrzt denne tale:

Velkommen til byrådsmødet

Første punkt på vores dagsorden er præsentation af en meget smuk gave, som jeg på kommunens vegne har modtaget den 30. juni 2002.

Gaven er – som I måske allerede har fået øje på – en borgmesterkæde.

Som borgmester er jeg ofte blevet spurgt om Sønderhald Kommune har en borgmesterkæde – mit "nej" har været ledsaget af en forklaring om, at en borgmesterkæde normalt bliver foræret til kommunen af en sponsor – og en sådanne jeg ikke var i Sønderhald Kommune.

Det var derfor en meget stor og helt uventet overraskelse, da jeg i juni måned, på kommunens vegne modtog denne meget smukke og generøse gave.

Borgmesterkæden er håndlavet af guldsmed H.C. Trojel, som i tæt samarbejde med giveren har udarbejdet tegningerne og derefter håndlavet kæden. H.C. Trojel har fortalt mig, at med det smukke byvåben Sønderhald Kommune har, var det givet at lave kæden over det tema. Selve kædens led er således skiftevis et øksehoved og en hjortetak, og skjoldet danner så bunden på kædens vedhæng. Kæden er fremstillet af sterlingsølv og logo på skjoldet er forgyldt. Bagpå skjoldet er graveret navnene på borgmestrene i Sønderhald Kommune – og der er plads til flere...

Jeg synes H.C. Trojel har udført et meget smukt og kreativt arbejde, det skal han have tak for. Jeg er stolt af, at jeg som borgmester har fået mulighed for at modtage gaven, og jeg havde håbet, at giveren kunne være tilstede her i dag, men helbredet tillader det desværre ikke.

På kommunens vegne, vil jeg takke for denne flotte gave. Den er givet ud fra mange varme følelser og tanker for Sønderhald Kommune og ud fra et stort ønske om, at Sønderhald Kommune til enhver tid skal kunne præsentere sig så godt som muligt.

Jeg vil tage initiativ til, at der bliver lavet nogle regler for, hvornår kæden skal anvendes – det vil sikre, at den bliver brugt rigtig og forhåbentligt i den ånd den er givet.

Når jeg ikke har nævnt giverens navn, er det alene fordi jeg har lovet at lade være.

Flot gave til Sønderhald

Kirsten Wyriz præsenterede i aftes en smuk borgmesterkæde

af Hanne Henrik Pedersen

BVRÅD

SØNDERHALD Borgmester Kirsten Wyriz (til venstre) modtog i aftes en smuk borgmesterkæde i Sønderhald Kommune. Kæden er håndlavet af guldsmed H.C. Trojel.

Kæden er håndlavet af guldsmed H.C. Trojel, som i tæt samarbejde med giveren har udarbejdet tegningerne og derefter håndlavet kæden.

H.C. Trojel har fortalt mig, at med det smukke byvåben Sønderhald Kommune har, var det givet at lave kæden over det tema. Selve kædens led er således skiftevis et øksehoved og en hjortetak, og skjoldet danner så bunden på kædens vedhæng.

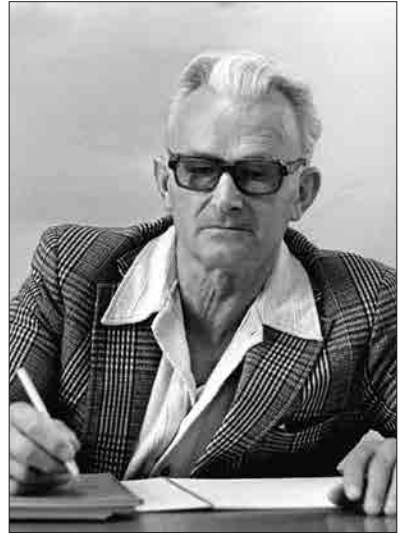
Kæden er fremstillet af sterlingsølv og logo på skjoldet er forgyldt. Bagpå skjoldet er graveret navnene på borgmestrene i Sønderhald Kommune – og der er plads til flere...

Det var en spændt aften og glad borgmester, der i aften har Sønderhalds borgmesterkæde på det første bryllupsbillede efter sommerferien. FOTO: TORBEN ALBERT KLÆBINGAARD.

Randers Amtsavis, torsdag den 27. august 1998

Du kan læse mere og se flere billeder fra Sønderhald Kommune på vores hjemmeside www.sonderhaldegnarkiv.dk

Gunnar Kirk Thøgersen

**Sønderhald Kommunes 1. borgmester
fra 1970 til 1982**

Thøgersen var med i kommunalbestyrelsen i 24 år, heraf de sidste 12 år som borgmester. Borgmesterperioden startede ved kommunesammenlægningen i 1970 og sluttede i 1982.

Til en avis fortæller han hvordan det gik til, da han fik borgmesterposten:
"Da vi skulle vælge borgmester var der fire kandidater. Jeg var ordstyrer. Da de ikke kunne blive enige om den fælles indstilling, fandt de pludselig på mig som kompromiskandidat."

At Thøgersen som borgmester ikke var bange for at involvere sig i selv de mest ekstreme situationer, kunne man læse i avisen i 1971:

Borgmester i vandet i kjole og hvidt, Sønderhalds borgmester G. Kirk Thøgersen, Auning, gik i ordets bogstaveligste forstand i vandet, da han foretog indvielsen af Aunings nye, smukke svømmehal. Fra tre-meter vippen gennemførte han en perfekt baglæns salto iført kjole og hvidt.

Thøgersen var inkarneret skakspiller. I 1919 fik han sit første skakspil "med brikker så tynde som tændstikker", og bortset fra læretiden spillede han altid skak i fritiden. Som 80-årig havde han deltaget i Danmarksmesterskaberne i 47 år i træk, hvilket var rekord. Da han blev valgt til sin sidste periode som borgmester fulgte han med i udfaldet af valget pr. telefon, samtidig med at han passede sine skakbrikker ved en turnering i Vejle.

Thøgersen var landmandssøn fra Salling egnen. Blev udlært som smed i 1930-34 og virkede som smedemester i Øster Alling indtil 1965.

Thøgersen har bygget to huse i Øster Alling: Hovedgaden 17 i 1950 og Ådalsvej 10 i 1967. I 1983 købte han den gamle brugs, efter dens lukning 1983 og boede der indtil 1993, hvorefter adressen blev i Auning. I Brugsen samlede han alskens ting fra egnen i sit "museum" og midt i lokalet stod billardbordet, hvor vennerne samledes om spillet på faste ugentlige tidspunkter.

Gunnar Kirk Thøgersen døde i 1999, 85 år.

Kilde: www.easteralling.dk/p.thoegers.htm

Ellen Kristoffersen erindrer, at da Thøgersen sprang ud fra vippen i svømmehallen, råbte hans kone, Inga, til ham: "Gunnar pas på dit ur", hvortil han svarede, "det har jeg i lommen".

Da der ved konstitueringen i 1970 ikke kunne skaffes flertal for en borgmester fra hverken Assentoft eller Auning, blev Thøgersen fra Øster Alling valgt som bedste kompromis.

Sundhedsplejerskesagen fyldte meget i 1972. 8 socialdemokrater og to fra den borgerlige gruppe måtte ialt betalte 10.000 kr. af egen lomme til kommunekassen. Århus Amts Tilsynsråd havde nemlig pålagt dem at holde kommunen skadesløs for den forskudsløn som Hanne Holm Andersen ulovligt havde fået ved sin ansættelse i 1971. Sundhedsplejerskesagen blev i 1972 afsluttet med en munter frokost på Assentoft Kro.

Personalesagerne ved Virring Alderdomshjem plagede kommunen efter at syv ansatte op-sagde deres stillinger og rettede en voldsom anklage mod hjemmets bestyrerinde.

Byrådet fra 1970

Ved kommunevalget den 3. marts 1970 blev der afgivet 3.366 stemmer af 4.267 stemmeberettigede vælgere, hvilket svarer til en stemmeprocent på 78,8. Socialdemokraterne fik 6 mandater og de upolitiske lister fik tilsammen 9 mandater. Dette banede vejen for at borgmesterposten og viceborgmesterposten gik til de borgerlige. De upolitiske lister var lokallister, hvis kandidater primært skulle pleje lokale interesser.

Sønderhald Kommunes første byråd var:

Borgmester: Smedemester G. Kirk Thøgersen, Øster Alling, valgt på upolitisk liste

Viceborgmester: Overlærer Mogens Jensen, Assentoft, valgt på upolitisk liste

Viceborgmester fra 1973: Gårdejer Peder B. Skipper, Langkastrup

Øvrige medlemmer valgt på upolitiske lister:

Statshusmand Nikolaj Brøsted, Lundby

Lærer Vilhelm Jensen, Auning. Formand for Ligningskommissionen

Snedkermester Jens Arne Jepsen Nielsen, Auning

Gårdejer Reinholdt Pagter, Assentoft

Gårdejer Niels Hornbæk Rasmussen, Hørning

Gårdejer Rasmus Svanholm Rasmussen, Drastrup. Formand for Teknisk Udvalg

Gårdejer Peder B. Skipper, Langkastrup. Formand for Kulturelle Anliggender

Medlemmer valgt på liste A:

Kredsformand Georg Andersen, Auning. Formand for Socialudvalget

Familievejleder Michael Christensen, Assentoft

Slagteriarbejder Herluf Nielsen, Assentoft

Forretningsfører Arne Olesen, Auning

Kredsformand Viggo Thomassen, Hørning

Socialrådgiver Kirsten Wyrzt, Auning

1970. Byrådet samlet da byrådssalen var på loftet af det gamle rådhus.

Byrådet fra 1974

Ved kommunalvalget den 5. marts 1974 blev der afgivet 3.217 stemmer af 4.779 stemmeberettigede vælgere, hvilket svarer til en stemmeprocent på 68,5.

Socialdemokraterne fik 5 mandater og de upolitiske lister fik tilsammen 10 mandater. Dette banede vejen for at borgmesterposten og viceborgmesterposten gik til de borgerlige. De upolitiske lister var lokallister, hvis kandidater primært skulle pleje lokale interesser.

Følgende blev valgt:

Borgmester: Smedemester G. Kirk Thøgersen, Øster Alling, valgt på borgerliste
Viceborgmester: Gårdejer Peder B. Skipper, Langkastrup, valgt på borgerliste

Øvrige medlemmer valgt på borgerlister:

Statshusmand Nikolaj Brøsted, Lundby
Konsulent Bent R. Borring, Assentoft - *Nyvalgt*
Murermester Mogens Hansen, Auning - *Nyvalgt*
Husmoder Anni Jespersen, Assentoft - *Nyvalgt*
Gårdejer Evald Nielsen, Vester Alling - *Nyvalgt*
Snedkermester Jens Arne Jepsen Nielsen, Auning
Gårdejer Reinholdt Pagter, Assentoft
Husmoder Ella Plougmann Thomsen, Krogsager - *Nyvalgt*

Medlemmer valgt på liste A:

Kredsformand Georg Andersen, Auning.
Formand for Socialudvalget
Familievejleder Michael Christensen, Assentoft
Slakteriarbejder Herluf Nielsen, Assentoft
Kredsformand Viggo Thomassen, Hørning
Socialrådgiver Kirsten Wyrzt, Auning

Kilde: Velkomstbogen for Sønderhald Kommune 1971-72 og 1973-74 udgivet af Mostrups Forlag.

Flertallet i byrådet så hellere Det gamle Hospital i Auning raget ned. De ville ikke købe bygningen som var ejet af en murermester i Grenaa. Det skete dog ikke. Det gamle Hospital blev overdraget til menighedsrådet i Auning af Sønderhald Kommune i 1977 og i dag er bygningen fredet.

I 1981 var der stor debat om nødvendigheden af at bygge helt nyt rådhus i Auning, da medarbejderne sad på nakken af hinanden både i Hannebjerg og Auning. Det endte med at det nuværende rådhus blev udbygget og udvidet til en naboejendom.

Byrådet fra 1978

Ved kommunalvalget den 7. marts 1978 blev der afgivet 4.062 stemmer af 5.231 stemmeberettigede vælgere, hvilket svarer til en stemmeprocent på 77,65 mod 67,3 i 1974. Socialdemokraterne fik 4 mandater. Fremskridtspartiet 2 mandater, Det konservative Folkeparti fik 1 mandat og borgerlister fik tilsammen 8 mandater. To politiske lister stillede op for første gang, nemlig Fremskridtspartiet og Det konservative Folkeparti.

Følgende blev valgt:

Borgmester: Smedemester G. Kirk Thøgersen, Øster Alling, valgt på borgerliste
Viceborgmester: Konsulent Bent R. Borring, Assentoft, valgt på borgerliste

Øvrige medlemmer valgt på borgerlister:

Statshusmand Nikolaj Brøsted, Lundby
Muremester Mogens Hansen, Auning
Gårdejer Peder B. Skipper, Langkastrup
Husmoder Anni Jespersen, Assentoft
Gårdejer Evald Nielsen, Vester Alling
Snedkermester Jens Arne Jepsen Nielsen, Auning
Gårdejer Reinholdt Pagter, Assentoft
Husmoder Ella Plougmann Thomsen, Krogsager
Gårdejer Jørgen Andersen, Fløjstrup - *Nyvalgt*

Medlemmer valgt på liste A:

Socialrådgiver Kirsten Wyrztz, Auning
Toldvagtimester Ivan Møller Jørgensen, Assentoft - *Nyvalgt*
Socialrådgiver Orla Lund, Øster Alling - *Nyvalgt*
Kredsformand Viggo Thomassen, Hørning

Medlemmer valgt på liste Z:

Bygmester Børge Bilotft, Auning - *Nyvalgt*
Overlærer Søren Laursen, Langkastrup - *Nyvalgt*

Medlemmer valgt på liste C:

Viceskoleinspektør Vilhelm Jensen, Auning - *Nyvalgt*

Dermed blev det farvel til bl.a. socialdemokraten Georg Andersen, tidligere borgmester for Gammel Estrup Kommune fra 1966 til 1969. Og sognerådsformand i Fausing-Auning Sognekommune fra 1962 til 1966. Georg Andersen var murerarbejdsmand og formand for DAF.

Kilde: Velkomstbogen for Sønderhald Kommune 1978-82 udgivet af Auning Bogtrykkeri og Mostrups grønne vejviser

I 1978 blev Assentofthjemmet opført og i 1979 holdt man rejsegilde på Møllehjemmet i Auning.

Der blev etableret industriområder flere steder i kommunen. I 1977-78 i Øster Alling. Her ses fra v. tømrer Hans Warming, smed Leif Kjærsgaard, elektriker Keld Kvorning, automekaniker Poul Erik Schnoor.

Sct. Georgsgildernes Børnehave åbnet i 1972. Kendt som børnehaven Skovvang i Auning.

Parcelhusbyggeri i Auning i 1970'erne. Nye store parcelhusområder skød op i Auning og Assentoft. I Auning voksede indbyggertallet fra 1.516 i 1970 til 2.612 i 2007. Assentoft udviklede sig fra 1965 mod nord og øst med store parcelhuskvarterer. Byggeriet i Assentoft fortsatte langs fjorden og mod Drastrup og indbyggertallet mere end fordobledes mellem 1970 og 2007, hvor det nåede op på 2.824.

I 1973 blev der oprettet børnehaveklasser i både Assentoft og Auning. Her ses byggeriet af lokalerne til børnehaveklasserne ved Assentoft Skole.

Opstart af byggeriet i 1979 af Essenbæk Skolen i Assentoft. I Auning bliver skolen ligeledes udbygget med bl.a. klynge 1 og klynge 2.

Her ses Brugsen i midten af billedet fra omkring 1980. Værtshuset "Kontoret" og Lille Trolde ses til venstre for Brugsen og Bent Gartners butik ses i højre side af billedet.

Sønderhald Kommune 50 år

AF ORLA LUND

I 24 år af de 36 år Sønderhald Kommune eksisterede var jeg valgt til byrådet. I disse år nåede jeg at være medlem af samtlige udvalg, undtagen ejendomsudvalget. Jeg har været formand for social- og arbejdsmarkedsudvalget, børne- og kulturudvalget, planlægnings- og erhvervsudvalget og beskæftigelsesudvalget.

Starten på Auning centerområde

I 1985 udarbejdedes den første kommuneplan. Amterne skulle udarbejde en regionsplan. Ret tidligt vedtog amtsrådet, at der skulle være nogle regions- og egnscentre. Auning var et af disse egnscentre.

Sønderhalds kommuneplan blev vedtaget i november 1985. En af de væsentligste ting i denne plan var at Auning skulle være kommune- og egnscenter for handel og erhverv. Grundlaget for dette var at en analyse havde vist, at Auning havde et indkøbsopland på 40.000 mennesker.

Kommunen havde sikret sig den jord, hvor centret skulle ligge. Det var jo ret frem-synet. Man havde også besluttet, at der skulle opføres et rådhus, der hvor bofælles-skaberne nu ligger.

Det hele gik ikke så let i byrådet, idet "Assentofterne" også ville have noget center-lignende noget. Auning skulle ikke have det hele! Der var kommunevalg 17. november 1985, mener jeg. Vi var nogle stykker der havde snakket sammen om at få lavet et nyt udvalg, som skulle bære kommuneplan, udstyknings- og erhvervsplan igennem.

Valget magede sig sådan, at Evald Niensens borgerliste, Socialdemokraterne og Assentoft borgerliste samledes på Elmestien 2 til konstitueringsforhandlinger. Telefonerne glødede og andre kom til, så efterhånden var vi næsten hele det nyvalgte byråd til stede og vi fordelte posterne med Evald Nielsen som borgmester.

Ejendomsudvalget afløstes af et Planlægnings- og erhvervsudvalg bestående af Anette Storgaard, Aage Mathiesen, Jørgen Lindhardt, Søren Lauersen og undertegnede som formand.

Alle grupper i byrådet var repræsenteret, hvilket betød at stort set alt det vi blev enige om, også havde flertal i byrådet. Efter mange borgermøder blev centerplanen vedtaget i slutningen af 1986.

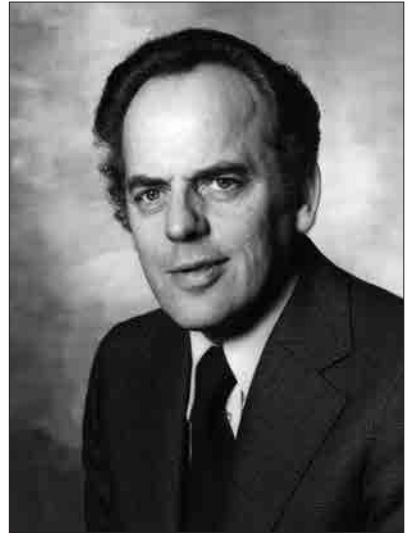
De første butikker der lokaliserede sig var Brugsen, Rasmine, lægehus, et værtshus og Trolde. Da sidstnævnte blev bygget, stod der et stort elmetræ i vejen. Af uransalige grunde var dette træ medtaget i centerplanen.

Byggeriet måtte stoppe, hvis træet ikke kom væk. Det klagede en beboer over, hvilket medførte at jeg fik en "næse". Det var prisen for at byggeriet kunne færdiggøres.

Af det oprindelige byggeri er kun Brugsen tilbage og bygningen, hvor Trolde havde til huse. Brugsen er efter adskillige udvidelser blev til den nuværende SuperBrugsen. Centerområdet er gennem årene blevet udvidet med mange flere bygninger og butikker.

Byggeriet på Centervej i fuld gang.

Evald Nielsen

**Sønderhald Kommunes 2. borgmester
fra 1982 til 1990**

Evald Nielsen blev født på slægtsgården Egegaard i Vester Alling. Ud af en søskendeflok på seks var det fra en ung alder tydeligt, at Evald Nielsen havde både interesse og evner til at drive gården videre, som han overtog efter sin far i 1953 efter ægteskab med Inger Nielsen. Sammen drev de et mønsterlandbrug med stort folkehold og skabte samtidig gode, kærlige og trygge rammer for de fire børn, som over årene kom til verden på Egegaard.

Ved siden af virket på gården var Evald Nielsen fra en ung alder engageret i Venstre, ligesom han igennem sit liv sad i et utal af bestyrelser lige fra f.eks. den lokale brugsforening, menighedsråd, sparekasse og hesteavlerforening til poster i FDB, Gl. Estrup Herregårdsmuseum og Djurslands Bank.

I en årrække virkede han også som underviser af værnepligtige på Randers Kaserne og Flyvestation Tirstrup, hvor han underviste i samfundsfag og således kunne trække på sin levende interesse for og viden om historie og samfundsforhold.

Foruden interessen for landbrug arvede Evald Nielsen også sin fars store interesse for kommunalpolitik og sad i flere perioder i henholdsvis Øster og Vester Alling Sogneråd, Gl. Estrup Kommune og senest i Sønderhald Kommune, hvor han sluttede sin karriere inden for kommunalpolitik som borgmester i otte år.

Til trods for sin liberale baggrund var Evald Nielsen kendetegnet ved stor social ansvarlighed, hvor han ofte fandt til tider ukonventionelle løsninger, hvis en familie uforsvarende var trængt økonomisk eller på anden vis behøvede hjælp.

Både kommunalt og lokalt i Øster og Vester Alling var han derfor på mange måder en person, som man søgte råd og hjælp hos, og var som sådan bredt respekteret uanset politisk ståsted.

Drevet af stor interesse for verdenen uden for hjemegnen, og som noget på den tid uhørt blandt landmænd, tog Evald Nielsen og familien fra midten af 1960'erne også på ferier i Skandinavien og Europa. Han og Inger har helt op til de senere år taget årlige ture, hvor historiske steder i de fleste europæiske lande er blevet besøgt i bil, men også fjernere destinationer såsom Egypten, Dubai, Oman og Saudi Arabien.

På trods af den store interesse og engagement i aktiviteter uden for Vester Alling og Egegaard var Evald Nielsen i høj grad en hjemmets mand. Gården og familien var til enhver tid det primære i hans liv og blev passet og plejet. Ligeledes var det for ham og Inger af betydning, at slægtsgården var et naturligt samlingspunkt for søskende, børn, svigerbørn og børnebørn, hvor døren altid var åben og både familie og venner ofte blev inviteret.

Da han overdrog gården til sin søn, flyttede han og Inger ind i naboejendommen, hvorfra han stadig delvist tog del i og interesserede sig for gårdens drift, men ellers nød sit otium.

Efter et langt og godt liv uden store sorger eller helbredsmæssige problemer sov Evald Nielsen efter kort tids aftagende kræfter stille ind i sit hjem omgivet af sin nærmeste familie.

Evald Nielsen døde i 2014, 87 år.

Kilde: Randers Amtsavis, 11.02.14

I årevis var der en magtkamp mellem folkevalgte fra Auning og Assentoft. Det var vigtig for begge lejre at kunne komme hjem og sige, at man havde sikret hjemegnen lige så mange midler og goder som modparten.

Fik Assentofthallen en bevilling, ja så skulle Auninghallen have det samme og omvendt.

Sådan var det også på flere andre områder.

Måske var det også derfor Gunner Kirk Thøgersen og Evald Nielsen blev valgt som borgmestre. De kom jo hverken fra Assentoft eller Auning – så et oplagt kompromis et flertal kunne enes om.

1987. Ved indvielsen af det nyrenoverede rådhus ses her, ved gavebordet, tidligere borgmester G. Kirk Thøgersen, nuværende borgmester Evald Nielsen og kommunaldirektør Mogens Eriksen.

Byrådet fra 1982

Ved kommunalvalget den 17. november 1981 blev der afgivet 4.336 stemmer af 5.639 stemmeberettigede vælgere, hvilket svarer til en stemmeprocent på 78.

Socialdemokraterne fik 5 mandater. Fremskridtspartiet fik 1 mandat. Det Konservative Folkeparti fik 2 mandater, Venstre fik 2 mandater og borgerlister fik tilsammen 5 mandater. Fire politiske partier stillede op til dette valg og fik i alt 10 mandater.

De upolitiske lister - eller borgerlister, fik kun 5 mandater. Til sammenligning sad der i Sønderhald Kommunes første byråd 9, som var valgt på borgerlister og 6 mandater valgt for Socialdemokratiet.

Følgende blev valgt:

Borgmester: Gårdejer Evald Nielsen, Vester Alling, valgt på borgerliste

Viceborgmester: Ungdomsskoleinsp. Hugo Hansen, Assentoft, *Nyvalgt* på borgerliste

Øvrige medlemmer valgt på borgerlister:

Gårdejer Nikolaj Brøsted, Lundby

Murermester Mogens Hansen, Auning

Gårdejer Jørgen Andersen, Fløjstrup

Medlemmer valgt på liste V1:

Sygeplejerske Jette Winther, Assentoft - *Nyvalgt*

Konsulent Bent R. Borring, Assentoft

Medlemmer valgt på liste A:

Socialrådgiver Kirsten Wyrzt, Auning.

Overtoldassistent Arne Kromand Hansen, Assentoft - *Nyvalgt*

Slakteriarbejder Herluf Nielsen, Assentoft - *Nyvalgt*

Salgsinspektør Jørgen Sjøberg, Auning - *Nyvalgt*

Socialrådgiver Orla Lund, Øster Alling

Medlemmer valgt på liste Z:

Husmoder Elna Jensen, Fausing - *Nyvalgt*

Medlemmer valgt på liste C:

Skoleinspektør Vilhelm Jensen, Auning

Læge Jørgen Lindhardt, Assentoft - *Nyvalgt*

Dermed blev det et farvel til bl.a. G. Kirk Thøgersen, borgmester fra 1970 til 1982, og til Snedkermester Jens Arne Jepsen Nielsen, Auning. I 1983 udtræder Kirsten Wyrzt og ind træder fhv. kontorbestyrer Viggo Thomassen, Hørning

Byrådet fra 1986

Folkebladet skrev følgende om kommunevalget:
Seks nye vil indtage deres pladser i byrådet i Sønderhald, når det nyvalgte råd senest den 15. december træder sammen for at konstituere sig. Tre gled ud, mens andre tre ikke havde ønsket genopstilling. Blandt de seks nye er den 29-årige cand.jur. Anette Storgaard, Auning, som repræsenterer for Sønderhaldlisten, der nu for første gang er kommet ind i byrådet.

Fremskridtspartiet formåede at bevare sit mandat. Partiet mistede 192 stemmer og opnåede 257, og det var tilstrækkeligt til at sikre overlærer Søren Laursen, Langkastrup, et mandat.

Borgerlisten i Øster og Vester Alling gik styrket ud af valget, idet den foruden spidskandidaten, borgmester Evald Nielsen, Vester Alling, fik indvalgt fuldmægtig Svend Åge Simonsen.

Det traditionelle borgerlistemandat i Hørning tilfaldt spidskandidaten på Venstres liste i Virring-Årslev-Hørning Sogne, adjunkt Åge Frost Mathiesen, Hørning. Hidtil har Hørning Sogn været repræsenteret i byrådet af gårdejer Jørgen Andersen, Fløjstrup, der også er formand for kommunens ligningskommission. Han sprang dog fra borgerlisten og lod sig denne gang opstille for De Konservative, hvor han ikke opnåede valg.

I det nye byråd var der yderligere to nye, nemlig socialdemokraterne Minna Christensen, Assentoft, og Henning Villadsen, Auning. Partiet fik genvalgt Orla Lund, Jørgen Sjøberg og Arne Kromand Hansen.

Udover Elna Jensen og Jørgen Andersen må også Mogens Hansen, Auning, der i flere perioder har været indvalgt af borgerlisten i Auning, tage afsked med byrådsarbejdet.

I 1984 efterlyste Electromatic 50.000 m² byggegrund til en fabrik til 200-250 ufaglærte. Sønderhald Kommune kom med det bedste bud og fik Electromatic til Auning. Kommunen købte byggegrunden og fik et egnsudviklingslån på 11,3 millioner til at bygge for. I 1985 købte Electromatic fabrikken af kommunen.

I 1984 murer borgmester Evald Nielsen den første sten ved grundstensnedlæggelsen på Electromatic.

Rejsegilde i 1985. Fra venstre ses borgmester Evald Nielsen, Per Ebdrup, adm. direktør ved Electromatic og murermester Mogens Hansen.

1985 kommunevalg i Aarslev.
Ved stemmeurnen ses Krista Rasmussen.
Ved bordet fra højre: Tilforordnede
Arendt Nielsen, Bente Andersen og
landbetjent Dyrskjøt. Ved bordenden
Aase Bigum, og til venstre: Præstegårds-
forpagter Carl Pedersen.
Foto: Niels Reiter, pressefotograf.

Derimod fik Hugo Hansen på Assentofts borgerliste personligt et godt valg og opnåede genvalg som nummer otte af byrådets 15 medlemmer.

Det konservative Folkeparti fik ikke indfriet forventningerne om fire eller måske fem mandater - det blev uændret to, nemlig til Vilhelm Jensen og til Jørgen Lindhardt. For Venstre i Fausing-Auning var det noget af en skuffelse, at man kun fik det ene mandat - Nikolaj Brøsteds. Til gengæld var der tilfredshed i andre Venstre-lejre over valget af Bent Borring og Åge Mathiesen.

Det blev et yngre Sønderhald Byråd med en gennemsnitsalder på cirka 46 år, hvilket var seks år yngre end det siddende byråd. Sønderhaldlistens nyvalgte Anette Storgaard blev kommunalbestyrelsens yngste med sine 29 år. Alderspræsidenten var kommunens førstemand, borgmester Evald Nielsen, der netop på valgdagen rundede de 59 år. Han var også det byrådsmedlem, der havde den største kommunalpolitiske anciennitet - derfor blev det hans opgave at indkalde til det konstituerende byrådsmøde.

Følgende blev valgt:

Borgmester: Gårdejer Evald Nielsen, Vester Alling, valgt på borgerliste

Viceborgmester: Ungdomsskoleinsp. Hugo L. Hansen, Assentoft, valgt på borgerliste

Øvrige medlemmer valgt på borgerlister:

Eksp.sekr. Svend Aage Simonsen, Øster Alling - Nyvalgt

Medlemmer valgt på liste A:

Overtoldass. Arne Kromand Hansen, Assentoft
Overlærer Minna Christensen, Assentoft - *Nyvalgt*
Henning Villadsen, Auning - *Nyvalgt*
Salgsinspektør Jørgen Sjøberg, Auning
Socialrådgiver Orla Lund, Øster Alling

Medlemmer valgt for Venstre:

Konsulent Bent R. Borring, Assentoft
Gårdejer Nikolaj Brøsted, Lundby
Adjunkt Aage Frost Mathiesen, Hørning - *Nyvalgt*

Medlemmer valgt på liste Z:

Overlærer Søren Laursen, Langkastrup - *Nyvalgt (igen)*

Medlemmer valgt på liste C:

Skoleinspektør Vilhelm Jensen, Auning
Læge Jørgen Lindhardt, Assentoft

Medlem valgt for Sønderhaldlisten:

Cand.jur. Anette Storgaard, Auning - *Nyvalgt*

Kilde: Folkebladet Djursland, november 1985 og Mostrups grønne vejviser

Konstituerende byrådsmøde på rådhuset den 10. december 1985.

Fra v. Vilhelm Jensen - Jørgen Lindhardt - Bent Borring - Aage Mathiesen - Nikolaj Brøsted - Søren Laursen - Hugo Hansen - Svend Aage Simonsen - Henning Villadsen - Arne Kromand Hansen - Minna Christensen - Jørgen Sjøberg - Orla Lund - Anette Storgaard - Mogens Erichsen - Evald Nielsen.

Fotograf: Niels Reiter, Amtsavisen

Fragmenter fra min tid i Sønderhald byråd: 1986-2006

AF AAGE MATHIESEN

I sommeren op til kommunalvalget i efteråret 1985 blev jeg af lokale venstrefolk opfordret til at stille op til Sønderhald Byråd.

Jeg blev, støttet af Årslev Hørning Venstrevælgerforening- valgt til Sønderhald Byråd. Hvorfor navnet var byråd i stedet for kommunalbestyrelse, fandt jeg aldrig ud af, men sådan var det vedtaget ved kommunens tilbliven i 1970.

Inden et byråd "går i arbejdstøjet" skal der vælges medlemmer til forskellige udvalg. At få denne kabale – kaldet konstitution - til at gå op kan være meget svært. Da især borgmesterposten og de øvrige udvalgsformandsposter har størst både politisk og økonomisk betydning, er det disse poster, der giver anledning til mest postyr. Allerede her første gang gik det op for mig, hvordan en sådan konstitution kan foretages ved brug af halve og hele aftaler, samtaler i det dulgte, hemmeligholdelse af møder osv. På grund af dette og de mange små borgerlister med garvede politikere endte denne første konstitution med at Venstre, som var den største borgerlige gruppe, ikke fik sig forhandlet frem til nogle af de nævnte betydelige poster. Retfærdigvis skal dog nævnes, at borgmesteren, valgt på en borgerliste, var medlem af Venstre.

Personligt fik jeg mere ud af konstitutionen, end jeg havde turdet håbe på, idet jeg fik poster i såvel Børne- og kulturudvalget, Teknisk udvalg og Planlægningsudvalget.

Netop de områder, som jeg på forhånd havde kendskab til og var meget interesseret i. Deltagelse i de 3 udvalg gjorde, at jeg det første år deltog i ca. 100 kommunale møder.

Ved kommunesammenlægningen i 1970 var Sønderhald Kommune blevet dannet af 3 kommuner, som "ingen andre gad lege med": Gammel Estrup Kommune (dannet 1966 af Fausing-Auning og Øster-Vester Alling kommuner), Vissing-Essenbæk Kommune og Årslev-Hørning Kommune. Dette gav en langstrakt kommune, hvor samarbejdet mellem yderkommunerne inden kommunesammenlægningen var så godt som ikke eksisterende. Dette gav efter sigende især i de første år, inden jeg kom ind, anledning til gnidninger på sognerådsniveau. Sognerådstankegangen var dog langt fra død, hverken blandt politikerne eller blandt de ansatte. Der gik mange år inden, alle forvaltningerne var blevet gearret til den nye tid. – Og så blev Sønderhald Kommune udraderet!

I Sønderhald Kommunes første årti skete der en stor tilflytning til Assentoft Øst af tilflyttere med en god skatteindkomst, hvorfor der ikke var problemer med økonomien. Det kom der med recessionen i midtfirserne. Da samtidig presset på skoler og institutioner blev større, kom der pres på økonomien, hvorfor der nødvendigvis måtte iværksættes tiltag med rationaliseringer, ændrede forretningsgange, besparelser m.v. Dette gav selvfølgelig anledning til protester. Men effekten udadtil viste sig. Især da andre kommuner kom i samme situation adskillige år senere.

Da var Sønderhald allerede blevet omdannet til en velfungerende kommune med en organisation gearret til at løse de kommunale opgaver.

Efter den sidste kommunesammenlægning i 2007 er der adskillige kommuner over det ganske land, der praler med at have fundet nye metoder til at løse opgaverne med. I virkeligheden er metoderne bare en kopi af de metoder, vi indførte i Sønderhald Kommune, nogle gange endda i en dårligere udgave.

I slutningen af den 3. periode i Sønderhald Kommune (1982-85) - var der et flertal af politikere i byrådet, der observerede at planlægningen, som traditionelt lå under Økonomisk udvalg, ikke fik tilstrækkelig opmærksomhed, hvorfor udvalgsopbygningen blev suppleret med et nyt udvalg, kaldet Planlægningsudvalget.

Dette var jeg så heldig at blive medlem af, og var derfor med til at udarbejde bl.a. den fysiske planlægning. Meget spændende. I den første periode var udvalget blevet sammensat således, at såfremt udvalgsmedlemmerne blev enige og havde opbakning fra deres respektive grupper, så var vi sikre på, at forslaget blev vedtaget i byrådet. Dette fungerede upåklageligt indtil venstrefløjspolitikerne fra Sønderhaldlisten blev banket på plads af sin baggrundsgruppe.

For at få nye ideer og "blive rusket sammen" var Planlægningsudvalget, suppleret med administrativ(e) medarbejder(e), på kursus. Ved et af aftensmåltiderne kom vi tilfældigt til at sidde ved siden af en medarbejder fra statsapparatet.

Denne medarbejder fortalte os, at Sønderhald Kommune kunne søge om byfornyelsesmidler til anvendelse i Auning. Vi troede alle, at sådanne midler kun kunne søges af store byer. Da vi kom hjem, gik vi i gang med at udarbejde en sådan ansøgning. Inden den blev sendt af sted, skulle ansøgningen vedtages af byrådet. Det blev den med stemmerne 8-7. Det paradoksale var, at modstanderne alle var politikere fra den østre ende af kommunen. Så igangsætningen af den store udvikling, der er sket efterfølgende af Auning By, skyldes altså politikerne fra Assentoftsiden! Senere forsøgte vi, om vi kunne gentage et sådant projekt i Assentoft og få en byudvikling i gang der. Desværre uden større held. Et minde over forsøgene er "Carlspladsen" i hjørnet af Storegade og Søndergade.

Ved starten af min tid i byrådet var beslutningsgangene, som tidligere nævnt, præget af sognerådstankegang. Selv den mindste detalje skulle byrådet tage stilling til. Det resulterede f.eks. i, at selv med 2 månedlige byrådsmøder kunne et byrådsmøde let strække sig over 4 timer. Udvalgs møderne kunne selvfølgelig også.

Anført af politikerne især fra Børne- og kulturudvalget, Planlægningsudvalget og Teknisk udvalg blev flere og flere beslutninger decentraliseret gradvis til brugerne. En af de første udliciteringer var rengøring på Assentoftskolen. Det lykkedes hermed Assentoftskolen at finde midler til renovering af klasselokaler. Auning Skole ønskede ikke at have dette ansvar på dette tidspunkt. Senere gav vi skolerne og de andre institutioner mulighed for at spare op. Altså fik vi fjernet den skavank, der tidligere blev praktiseret: Et budget skulle absolut være opbrugt inden budgetåret var slut.

Børne- og kulturudvalget fik også uddelegeret deres budget af byrådet. Ved en bedre økonomisk styring fik udvalget et år et rimeligt stort overskud (ca. 400.000 kr.), som Børne- og kulturudvalget så fordelte til de forsamlingshuse, der ville bruge ekstra midler til energirenovering.

Jeg var formand for Børne- og kulturudvalget i årene 1994 til 2001. I disse år var der en stigning i søgningen til børneinstitutionerne i kommunen. Som kuriosum kan jeg nævne, at visualiseringen af prognosetallene for denne udvikling i starten og en del år frem blev foretaget på min hjemmecomputer.

Det nødvendige program fandtes ikke i Sønderhald Kommune. Jeg lavede det; forvaltningschefen sendte det videre til udvalget og dernæst til det øvrige byråd. Dette skulle ske, uden byrådet fattede mistanke om, at forvaltningen brugte mine tal. For mange af byrådets medlemmer var det utænkeligt, at et enkelt byrådsmedlem kunne fremskaffe og behandle talmateriale. Så det blev behændigt skjult.

En af de største succeser for mig, som ønskede udvikling på landdistrikterne var, da det lykkedes, et enigt Børne- og kulturudvalg at overbevise byrådet om, at en ny

I 1996 konkluderede en rapport fra Sønderhald Kommunes bygnings-sagkyndige, at bl.a. de fundamentsmæssige forhold var i en sådan stand, at Hørnings gamle forsamlingshus ikke var bevaringsværdigt. Børne- og kulturudvalget havde af to omgange bevilliget 200.000 kr. til Hørning Forsamlingshus. Penge, der var øremærket til et nyt forsamlingshus og derfor ikke måtte bruges til det gamle. I 2008 kunne man indvie det nye, flotte Hørninghus.

børnehave skulle etableres i Øster Alling (børnehaven Bette Bo). På papiret vedtaget af et enigt byråd. I virkeligheden var politikernes sande indstilling fordelt 8-7. Men det så jo ikke fint ud for modstanderne, at stemme imod, især når slaget var tabt. Derfor enstemmigheden.

Behovet for børnehavepladser steg stadig, hvorfor byrådet i slutningen af min første periode som formand vedtog, at endnu en børnehave skulle bygges i en af de to byer Hørning eller Uggelhuse. Et flertal valgte Hørning.

Inden dette byggeri blev igangsat, blev der afholdt nyvalg til byrådet. Ved valget blev to politikere fra borgerlister i hhv. Uggelhuse og Auning valgt. Deres ønske var, at børnehaven skulle opføres i Uggelhuse i stedet for Hørning. De to og mindretallet fra afstemningen om placering før valget fik ved hjælp af borgmester, kommunaldirektør og nyfortolkning af den kommunale styrelseslov placeringen bragt til en ny afstemning i byrådet. (Ingen har ej heller senere tolket styrelsesloven på denne facon). Som nyvalgte havde de ikke gennemskuet intensionerne fra mindretallet, som ved valget var blevet et flertal – desværre også med venstremedlemmer.

Den endelige placering blev i Assentoft (Børnehaven Essenbækken) og ikke i Uggelhuse, som de fejlagtig havde forstået på flertallet. Som prioritet efter Uggelhuse havde de faktisk Hørning, men den mulighed havde de forspildt. Skammeligt.

Inden jeg kom i byrådet, havde jeg udover at være formand for Hørning GF, siddet i bestyrelsen for Assentofthallerne. Jeg vidste derfra at både Assentofthallerne og Auninghallerne økonomi var nødlidende selv med ekstra tilskud fra kommunen. Opfindsomheden i hallerne var stor for at man kunne få mest muligt ud af kommunens kasse. Da en intern gennemgang af hallerne indberetning om udlejning viste, at Auninghallerne på tidspunkter havde været lejet ud i mere end 24 timer i døgnet, konkluderede vi i Børne- og kulturudvalget, at tilskudsmetoden skulle laves om.

Det blev på en sådan måde, at hallerne fik flere penge og den tidligere metode, hvor der havde været uregelmæssigheder blev afskaffet og erstattet med en mere gennem-sigtig og lettere administrerbar metode. En metode som politikerne efter kommune-sammenlægningen stort set indførte i Randers Kommune.

I 2001 blev et af de mest liberale tiltag i Sønderhald Kommune vedtaget: Nemlig frit-valgsordningen inden for børnepasning (pengene følger barnet) – selvfølgelig ikke med socialdemokratiets stemmer. Som et af de første steder - måske det første i Danmark - blev der i Uggelhuse samme år oprettet en privat børneinstitution, Planetgården.

Som det vel indirekte fremgår af ovenstående uddrag af begivenheder i Sønderhald Kommune, har diskussionerne til tider været intense, men min oplevelse er, at vi alle efter en nok så heftig diskussion, har kunnet tale pænt til hinanden ved den bid brød, vi altid fik sammen efter byrådsmøderne.

Ydermere kan nævnes, at det årlige budget i de sidste mange år blev enstemmigt vedtaget efter at politikerne havde forhandlet på et flerdages budgetseminar. En vis ansvarlighed og samhørighed mellem politikerne kom til udtryk her. Et lille bidrag til denne samhørighed kunne også fornemmes ved starten af byrådsmøderne, som fra år 2000 blev indledt med en sang valgt på skift mellem politikerne.

Til trods for at Sønderhald Kommune på stort set alle områder var en velfungerende kommune, måtte den uagtet dette i 2006 lade livet ved den store kommunesammen-lægning, desværre anført at Venstres statsminister Lars Løkke. Et stort tilbageslag for den demokratiske indflydelse på de kommunale beslutningsprocesser.

Men når det nu skulle være, var det godt, at Sønderhald Kommune ved en demokratisk afstemning blandt indbyggerne blev delt i 2 næsten lige store dele, som hver især blev indlemmet i kommunerne Randers og Norddjurs. Her er det på sin plads at nævne, at begge skoler, Assentoftskolen og Auning Skole begge var blevet renoveret og moderniseret inden splitningen af Sønderhald Kommune.

Rejsegilde på Assentoft Erhvervscenter, 1988. Lærereforeningens Kreds 35 fik kontor i bygningen. På billedet ses bl.a.: Carl og Bodil Damgård, Peter Hjulmand, Henning Nielsen, Auning skole, Jan Smærup og yderst til højre brdr. Rygaard.

Åbent hus på Auning Fjernvarmeværk. I efteråret 1992 stod et nyt halmfyret anlæg klar med en 3,15 Mwh. kedel til at forsyne omkring 600 husstande i Auning med varme.

Randers Boligforening byggede flere steder i Sønderhald kommune - her i Hørning. Fra venstre arkitekt Arne Sander Mikkelsen, Assentoft. Tømrermester Niels Kristoffersen, Hørning. Murersvend ved Kaj Johansen. Muremester Kaj Johansen, Auning. Henry Nielsen. Smedemester Knud Poulsen Jensen, Auning. Entreprenør Svend Erik Johansen, Auning. Sagfører Rasmussen, Randers (Thor Hem).

I 1999 var Sønderhald Kommune på besøg i den norske venskabskommunen Øyer. Fra v. Kurt Friis, Henning Hansen, Kirsten Wyrztz, Peter Hjulman og Lars Sørensen. Sønderhald havde flg. venskabskommuner: Färgelanda Kommune, Sverige Øyer Kommune, Norge Muhos Kommune, Finland.

1991. Leder af Auning Uddannelsescenter, Asker Bentsen, nr. 3 fra venstre. Øvrige er personer i projektet "Lej en Chef".

Kulturelt udvalg til indvielse af tilbygning til Langkastrup forsamlingshus, fra v.: Arne Kromand Hansen, Aage Mathiesen, Svend Aage Simonsen, Leif Thomsen, Vitus Jordan.

Lærerige år i lokalpolitik

AF ANETTE STORGAARD

I Sønderhald Kommune blev en lille ”mellemstation” imellem to nationale kommunalreformer, der begge havde retning imod større kommuner. Sammenligner man Sønderhald Kommunes udvikling med udviklingen i andre kommuner på samme tid, tror jeg, man sammenfattende kan beskrive perioden som ”dengang der gik politik i kommunalpolitikken”.

Mange – måske de fleste – byrådsmedlemmer var medlem af politiske partier. Men i de to første valgperioder i kommunens historie, var det alene den store socialdemokratiske gruppe, der blev valgt under partifarve.

Der er ingen tvivl om, at kommunalbestyrelsesmedlemmerne var politisk engagerede. Det gjaldt også alle de, der blev valgt på lokale borgerlister og mig selv, der var valgt på Sønderhaldlisten i 1986 og 1990. Som listens navn antydede, dækkede den hele kommunen, men var ikke knyttet op på ét bestemt landsdækkende parti.

Først i 1978 kom der flere partier på banen og ikke før i 1990, da kommunen var 20 år gammel, konstituerede byrådet sig med en borgmester, der var valgt på en partiliste.

I 1990 skete der også noget andet. Sønderhald Kommune bestod af to ”store” byer, Assentoft og Auning. Der var naturligvis altid stor opmærksomhed på at ingen af de store byer fik mere end den anden.

Fra 1970 til 1990 blev dette balanceret igennem en borgmester, der boede midt imellem og ikke havde markant mere tilknytning til den ene end den anden by. I 1990 og i de fleste af resten af kommunens leveår blev det sædvanligt, at borgmesteren var fra den ene by og viceborgmesteren fra den anden.

I min erindring skete der en forandring i den måde, der blev truffet beslutninger på i de to valgperioder, hvor jeg var med. I den første periode havde vi mange politiske uenigheder og bølgerne kunne gå højt både i byrådssalen og på udvalgsmøderne. Men der blev også indgået aftaler, hvor alle bøjede af. Det lærte jeg som yngste og politisk rødeste medlem af byrådet meget af.

I den følgende periode, hvor partipolitikken og takterne fra "de store" byer trådte tydeligere frem, husker jeg det som om, der kom flere markeringer fra parti-blokkene, som fik inspiration fra deres landsdækkende organisationer. Og som følge deraf blev der ført mere politik med det til følge, at hvis man kunne skaffe sig et flertal for sin "sag", så kunne man stemme sig igennem. Det var også lærerigt.

Sønderhaldlisten fik aldrig mere end ét mandat i byrådssalen. Den alleryderste stol på venstrefløjten. Men den samlede en stor kreds af engagerede borgere, som lagde et stort arbejde i at "klæde" byrådsmedlemmet på.

Jeg tror, jeg taler på alles vegne, når jeg siger, at vi arbejdede meget, vi lærte meget, vi bidrog til mange aktiviteter og vi havde et stærkt sammenhold på tværs af indbyrdes uenigheder.

Tak til initiativtagerne til denne udgivelse, der bidrager til at bevare et lille stykke lokalhistorie, som betød meget for alle os, der stod midt i det.

Ved kommunalvalget i 1985 opstod der stemmelighed mellem Anette Storgaard og Vitus Jordan fra Sønderhaldlisten. Der blev lodtrækning om pladsen i byrådet, som Anette Storgaard vandt. Fra v. ses byrådsmedlem Orla Lund, Anette Storgaard, Lau Laursen og borgmester Evald Nielsen.

Carl Damgaard Nielsen

**Sønderhalds Kommunes 3. borgmester
fra 1990 til 1998**

Carl Damgaard Nielsen blev for første gang opstillet på en Venstreliste ved kommunalvalget i 1989. Han blev valgt og overtog borgmesterposten efter Evald Nielsen. Efter 8 år som borgmester måtte han i 1998 afgive pladsen til Kirsten Wyrzt.

Carl Damgaard Nielsen fik sin uddannelse som kontorelev på et slagteri i Storbritannien. I 1960 tog han HA på Handelshøjskolen i Århus.

Fra 1960 til 1987 var Carl Damgaard Nielsen direktør for familievirksomheden Assentoft Silo.

I 1986 etablerede han Assentoft Erhvervscenter, Virkevangen 1.

I 1995 var Carl Damgaard Nielsen med til at gøre Sønderhald Kommune til en af Djurslands største jordbesiddere, da kommunen købte 339 tønder land af herregården Gammel Estrups jorde, som dengang var ejet af Jørgen Mahlers Maskinstation.

Handlen blev muliggjort ved hjælp af et rente- og afdragsfrit lån fra Århus Amtskommunes frigørelsesafgiftfond. Købet skete udelukkende for at sikre Landbrugsmuseet udviklingsmuligheder. Jorden er efterfølgende blevet købt af Landbrugsmuseet.

Efter 12 år i Sønderhalds byråd udtrådte han i 2001.

Carl Damgaard Nielsen blev i 2005 valgt ind i Randers Byråd og sad her i 4 år.

Byrådet fra 1990

Ved kommunevalget 21. november 1989 var der 6097 vælgere og der blev afgivet 4142 stemmer, altså en stemmeprocent på 67,9. Stemmefordelingen var 1234 stemmer på liste A Socialdemokratiet, der gav 5 mandater, liste C Konservative 329 stemmer og 1 mandat, Fælles Borgerlister Assentoft 215 stemmer og 1 mandat, Øster- og Vester Alling 72 (0), Virring 334 (2), Auning 165 (0), Fausing 39 (0), Sønderhaldlisten 390 (1), Venstre i Fausing-Auning Øster- og Vester Alling 537 (2). Der var listeforbund mellem samtlige borgerlister og Venstre med yderligere valgforbund til Konservative. Der var også valgforbund mellem Socialdemokratiet og Sønderhaldlisten.

Umiddelbart kunne fordelingen af mandater se mærkelig ud, men det skyldtes de forskellige liste- og valgforbund, f.eks. viste det sig ved at Sønderhaldlistens 390 stemmer kun gav 1 mandat, mens Virringlisten med kun 334 stemmer gav 2 mandater. Det var også forbavsende, at borgerlisten i Auning, hvor der var mere end dobbelt så mange vælgere som i Virring Sogn, kun kunne mønstre 165 stemmer og få 0 mandater.

Byrådet fik følgende sammensætning:

Borgmester: Fabrikant Carl Damgård Nielsen, Assentoft (VI) - *Nyvalgt*

Viceborgmester: Skoleinspektør Vilhelm Jensen, Auning (C)

Medlemmer valgt på liste A:

Overlærer Minna Christensen, Assentoft

Socialrådgiver Orla Lund, Øster Alling

Kontorbestyrer Kurt G. Friis, Auning - *Nyvalgt*

Salgsinspektør Jørgen Sjøberg, Auning.

Da Sjøberg flyttede kom Kurt Francis Madsen ind som suppleant

Bagermester Poul Lauridsen, Hørning - *Nyvalgt*

Medlemmer valgt på borgerlister:

Overlærer Søren Laursen, Langkastrup

Slakteriarbejder Karsten G. Andersen, Uggelhuse - *Nyvalgt*

Ungdomsskoleinspektør Hugo L. Hansen, Assentoft

Medlemmer valgt på 2 Venstre lister:

Adjunkt Aage Frost Mathiesen, Hørning

Cand.agro. Bent R. Borring, Assentoft

Gårdejer Evald Nielsen, Vester Alling

Gårdejer Nicolaj Brøsted, Lundby

Medlem valgt for Sønderhaldlisten:

Cand.jur. Anette Storgaard, Auning

**Beskatningsprocenten
i 1991**

Kommuneskat:	19,7
Amtsskat:	9,3
Kirkeskat:	0,9
I alt beskatning	29,9

Kommunal grundskyldspromille	6,0
Amtsgrundskyld	10,0
i alt	16,0

Som naturligt var borgmesteren formand for Økonomiudvalget, mens Minna Christensen blev socialudvalgsformand, Orla Lund formand for Undervisning og kultur og Søren Laursen for Teknik, miljø og erhverv. Til at lede administrationen var kommunaldirektør Vagn Budolfsen ansat med Ellen Kristoffersen som fuldmægtig.

Økonomisk udvalg havde økonomichef P. E. Wolff som leder med Inge Jensen som fuldmægtig og Jørgen Høeg som pantefoged. Skatteforvaltningen lededes af skatteinspektør Leif Raaby Pedersen med Bjarne Munch Christensen som souschef, og folkeregistret sorterede under Aase Justesen.

Socialforvaltningen styredes af socialinspektør Niels-Erik Brandenborg, og han souschef er Margit Møller. Pensionsafdelingen og dagpengeordningen styredes af Eva Andersen og Birthe Poulsen, mens boligstøtte og børnebidrag lededes af Anne Marie Knudsen og Else Huus og bistandsafdelingen af Lis Øvlisen.

I Teknisk forvaltning var kommuneingeniør Carsten Dam leder. Erling Thoft var bygningsinspektør, civilforsvarsleder og brandinspektør. Vej- og kloakafdeling: P. Thorsen og vejformand: Søren Korning.

Fra 1. juli 1991 var den tidligere Kulturelle forvaltning omdannet til Børne- og kulturforvaltningen, hvor bl.a. sagsområderne såsom dagpleje, børnehaver m.v. blev overflyttet til. Børne- og kulturforvaltningen lededes af skoledirektør A. Arendt Nielsen.

Kilde: Ejnar Thuesen Johansen i "Ohning gu' bejr'et"

Det nye byråd 1991:
Bagerst fra venstre:
Bent R. Borring
Aage Frost Mathiesen
Poul Lauridsen
Nicolaj Brøsted
Orla Lund
Jørgen Sjøberg
Karsten G. Andersen
Evald Nielsen
Søren Laursen.
Forrest fra venstre:
Vilhelm Jensen
Kurt G. Friis
Minna Christensen
Carl Damgård Nielsen
Anette Storgaard
Hugo L. Hansen

Byrådet fra 1994

Efter kommunalvalget i november 1993 endte konstitueringen ud med at den borgerlige gruppe satte sig på alle formandsposterne. Tilbage stod kun at forhandle med Socialdemokraterne om navnene til de sidste to pladser i de stående udvalg.

Byrådet fik da følgende sammensætning:

Borgmester: Fabrikant Carl Damgård Nielsen, Assentoft, V
Viceborgmester: Skoleinspektør Vilhelm Jensen, Auning, C

Øvrige medlemmer valgt på liste V:

Adjunkt Aage Frost Mathiesen, Hørning
Gårdejer Lars Sørensen, Vester Alling – *Nyvalgt*
Ungdomsskoleinspektør Hugo L. Hansen, Assentoft
Lærer Kirsten Asscenfeldt, Assentoft – *Nyvalgt*
Overlærer Søren Lauersen, Langkastrup

Medlemmer valgt på borgerlister:

Gårdejer Evald Nielsen, Vester Alling
Arbejdsleder Aksel Rasmussen, Auning - *Nyvalgt*

Medlemmer valgt på liste A:

Socialrådgiver Kirsten Wyrztz, Auning - *Nyvalgt* (igen)
Socialrådgiver Johanne Bang Pedersen, Assentoft - *Nyvalgt*
Kontorbestyrer Kurt G. Friis, Auning
Førtidspensionist Lone Sørensen, Assentoft - *Nyvalgt*
Økonom Kurt Francis Madsen, Drastrup - *Nyvalgt*
Overlærer Minna Christensen, Assentoft

Opstillede, men blev ikke valgt:

Bent Borring, Venstre. Nicolaj Brøsted, Venstre. Karsten Andersen, valgt ind på en borgerliste, skiftede til Sønderhaldlisten og senere igen til SF. Tom Beck, Tina Knuth, Thøger Petersen og Jens Anker Laursen opnåede heller ikke at blive valgt.

Følgende fra den forrige byråd, som ikke opstillede:

Løsgænger Poul Lauridsen, valgt på liste A. Socialdemokraten Orla Lund. Jørgen Sjøberg, som var fraflyttet kommunen. Sønderhaldlistens Anette Storgaard, som på grund af jobmæssige årsager valgte at indkalde sin stedfortræder, Vitus Jordan, som siden skiftede til Socialdemokratiet, blev heller ikke valgt.

Kirsten Wyrzt

Sønderhald Kommunes 4. og sidste borgmester fra 1998 til 2007

Kirsten Wyrzt var uddannet socialrådgiver. Blev som 30-årig valgt til byrådet for Socialdemokraterne i 1970. I 1998 blev hun valgt som en af landets få kvindelige borgmestere og sad som Sønderhalds borgmester i perioden 1998-2007.

Kirsten Wyrzt forlod kommunalpolitik i forbindelse med at Sønderhald blev en del af Norddjurs Kommune.

Ved Kirsten Wyrzt's død i 2016 skrev borgmester Jan Petersen bl.a.:

Jeg kendte Kirsten som en af landets få kvindelige borgmestere, der stærk i holdninger og solidt forankret i Sønderhald Kommune, lyste blandt de mange.

Gode råd og samtaler er det blevet til gennem årene. Hvad rører sig i Auning og på Djursland? Det optog hende, og hun fulgte energisk med i alt, hvad der rørte sig.

Med skarp iagttagelse og træfsikre pointer, kom der nyttige råd.

Som borgmester i Sønderhald var Kirsten respekteret og samlende. Og da Sønderhald Kommune blev delt og Auning-området blev en del af Norddjurs Kommune, sørgede Kirsten for, at borgmesterkæden kom til Norddjurs.

I samvær med Kirsten mærkede man tydeligt, at hun var et menneske med en stærk social samvittighed og at det rakte udover hendes faglige baggrund som socialrådgiver. Mange mennesker har fået en hjælpende hånd, og i Kirstens alt for korte pensionisttid brugte hun kræfterne som bisidder for Ældre Sagen. Også Herregårdsmuseet Gl. Estrup mærkede tydeligt Kirstens engagement, både som borgmester og senere som frivillig.

Byrådet fra 1998

Ved kommunalvalget den 18. november 1997 blev der afgivet 4.601 stemmer af 6.199 stemmeberettigede vælgere, hvilket svarer til en stemmeprocent på 74,2. Socialdemokraterne fik 6 mandater. Fremskridtspartiet 0 mandat, Det konservative Folkeparti fik 1 mandat, Venstre fik 6 mandater, Tværpolitisk Borgerliste Auning fik 1 mandat og Folkestyrelisten fik 1 mandat.

Borgmester: Socialrådgiver Kirsten Wyrzt, Auning, A

Viceborgmester: Fabrikant Carl Damgård Nielsen, Assentoft, V

Øvrige medlemmer valgt på liste V:

Adjunkt Aage Frost Mathiesen, Hørning

Gårdejer Lars Sørensen, Vester Alling

Overlærer Per Gundersen, Assentoft

Afdelingsleder Poul Nielsen, Auning - *Nyvalgt*

Overlærer Søren Lauersen, Langkastrup

Medlemmer valgt på liste A:

Socialrådgiver Kirsten Wyrzt, Auning - *Nyvalgt*

Overtoldassistent Arne Kromand Hansen, Assentoft

Socialrådgiver Johanne Bang Pedersen, Assentoft

Socialrådgiver Orla Lund, Øster Alling

Kontorbestyrer Kurt G. Friis, Auning

Slagteriarbejder Karsten G. Andersen, Uggelhuse

Medlemmer valgt på liste C:

Kriminalinspektør Tom Beck

Medlemmer valgt på liste H - Folkestyrelisten:

Inspektør Erik Blok Andersen, Uggelhuse

Medlem valgt på liste L - Tværpolitisk Borgerliste Auning:

Morten Stoll

Nogle af de opstillede, som ikke blev valgt:

Bente Hedegaard (A), Lars Bøgedahl (A), Tina Knuth (C), Tom Bytoft (L).

Claus Lindgaard (L).

Efter kommunevalget i 2001 stod Kirsten Wyrzt til at tage borgmesterposten.

For at undgå at Venstres Aage Mathiesen blev borgmester, valget socialdemokraterne derfor at indgå en skriftlig aftale om at gøre Vilhelm Jensen til borgmester. Dette fik Aage Mathiesen til at pege på Kirsten Wyrzt, som derfor løb fra den skriftlige aftale med Vilhelm Jensen.

Kirsten Wyrzt fik derfor fire år mere som borgmester.

Byrådet fra 2002

Ved kommunalvalget i 2001 blev der afgivet 5.532 stemmer af 6.224 stemmeberettigede vælgere, hvilket svarer til en stemmeprocent på 88,9.

Venstre fik 7 mandater. Socialdemokraterne fik 7 mandatet og De Konservative 1 mandat.

Borgmester: Socialrådgiver Kirsten Wyrzt, Auning
Viceborgmester: Lektor Aage Mathiesen, Hørning

Medlemmer valgt på liste V:

Lektor Aage F. Mathiesen, Hørning
Gårdejer Lars Sørensen Vester Alling
Kristen Kold, Assentoft - *Nyvalgt*
Afdelingsleder Poul Nielsen, Auning
Anette Marker, Assentoft - *Nyvalgt*
Anne Gleerup, Allingåbro - *Nyvalgt*
Inspektør Erik Blok Andersen, Uggelhuse

Medlemmer valgt på liste A:

Kirsten Wyrzt, Auning
Toldfuldmægtig Arne Kromand Hansen, Assentoft
Tom Bytoft, Auning - *Nyvalgt*
Socialrådgiver Orla Lund, Øster Alling
Kontorbestyrer Kurt G. Friis, Auning
Lærer Karsten G. Andersen, Uggelhuse
Kurt Sørensen, Drammelstrup - *Nyvalgt*

Medlem valgt på liste C:

Pensioneret skoleinspektør Vilhelm Jensen, Auning

Kilde: Randers Amtsavis og Den Grønne Vejviser fra Mostrups Forlag

**Du kan læse mere
og se flere billeder fra
Sønderhald Kommune
på vores hjemmeside
www.sonderhaldegnsarkiv.dk**

Byrådet 1999. Bagerste række: Arne Kromand Hansen (A). Søren Lauen (V). Johanne Bang Pedersen (A). Morten Stoll, Borgerlisten Auning. Erik Blok, Folkestyrelisten. Tom Beck (C). Carl Damgaard, V. Poul Nielsen (V). Lars Sørensen (V). Forreste række: Karsten Andersen (A). Orla Lund (A). Borgmester Kirsten Wyrzt (A). Kurt Friis (A). Aage Frost Mathiesen (V). Per Gundersen (V).

Det sidste byrådsmøde, 6. december 2006.

Bagest fra venstre: Tom Bytoft (A), Orla Lund (A), Anne Glerup (V), Erik Blok (V), Vilhelm Jensen (C), Arne Kromand (A), Poul Nielsen (V), Lars Sørensen (V), viceborgmester Aage Mathiesen (V) og Kristen Kold (V). Forreste fra venstre: Kurt Sørensen (A), Kurt Friis (A), borgmester Kirsten Wyrzt, Annette Marker (V) og Karsten Andersen (A). Foto: Peter Thorsen.

I sommeren 1997 er byggeriet af Bette Bo børnehave i Øster Alling i fuld gang. Børnehaven står færdig i efteråret samme år.

Et tilbageblik

AF LARS SØRENSEN

Et tilbageblik på min tid i byrådet i Sønderhald Kommune, vækker gode minder om en stærk kommune, med dygtige borgmestre Evald Nielsen, Carl Damgaard og Kirsten Wyrzt til sidst.

En stærk forvaltning, der sammen med byrådet styrede slagets gang.
En enkel kommune at styre, set i forhold til i dag.

Sønderhald Kommune havde de to centerbyer, Assentoft mod vest og Auning mod øst, med hver deres ældrecentre, skoler, børnehaver og idrætshaller o.s.v. Ofte opstod der øst-vest diskussioner, og midt imellem kæmpede landsbyerne for at få en andel i udviklingen og dermed sikrer, at der forblev en tilflytning til land-distrikterne fremfor fraflytning.

Særligt husker jeg kampen om at få en børnehave til Øster Alling.

Børnetallet var stigende og der skulle etableres en børnehave i område øst, og diskussionen gik bl.a. på hvor den skulle placeres. Der var på tale at lave en udvidelse af den eksisterende børnehave, Nyvang i Auning til 90-100 børn eller bygge en helt ny børnehave til ca. 30 børn i Øster Alling.

Med stor kampgejst og opbakning fra forældrene i Øster Alling, lykkedes det at få børnehaven til Øster Alling. Bette Bo børnehave blev således indviet i 1997 med plads til 33 børn.

Der var stor skepsis omkring at kunne fylde en børnehave i Øster Alling med børn i fremtiden - husker særligt et af argumenterne "at der var længere at køre fra Auning til Øster Alling end omvendt".

Men det viste sig at bekymringerne var ubegrundet. Allerede i 1998 var børnehaven for lille og måtte udvides med en pavillon med plads til flere børn.

Det sidste år i Sønderhald Kommunes levetid kunne vi se, at der måtte ske noget med Bette Bo børnehave. Efter at kommunalbestyrelsen i den nuværende Norddjurs Kommune godkendte en tilbygning og tilkøb af en nabogrund, blev der også plads til indkørsel og parkeringspladser. Den nye tilbygning blev indviet i 2009. Nu med plads til ialt 38 børnehavebørn og 15 vuggestuebørn.

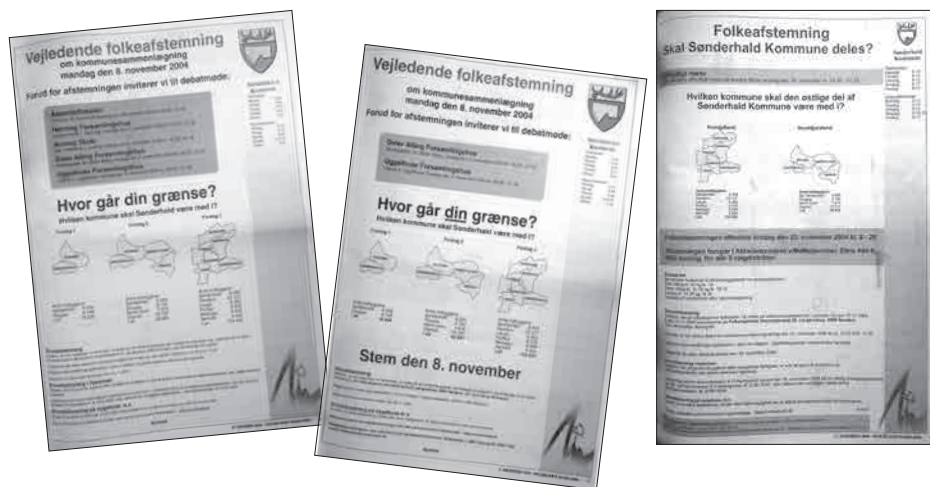
I dag er børnehaven en del af område vest i Norddjurs Kommune og den er stadig fyldt med børn og liv - og er et stort aktiv for byen, som er med til at tiltrække unge børnefamilier til Øster Alling og omegn.

Jeg husker at genåbningen af svømmehallen i Auning, også var en kamp mellem øst og vest. Det lykkedes i en sen nattetime på et budgetseminar at få alle til at stemme for en genåbning - og heldigvis for det - da svømmehallen er et stort plus for Auning og omegn.

Endelig nåede vi i det sidste år i Sønderhald Kommune at få en bevilling igennem til Hørning forsamlingshus.

Afslutningen på Sønderhald Kommune, gav mange spekulationer om, hvor vi skulle hen. Allerhelst ville vi gerne have fortsat som en selvstændig kommune, men da indbyggertallet var for lille, kunne det ikke lade sig gøre.

Der var folkeafstemning flere gange, og resultatet kender I. Det er mit indtryk, at de fleste er tilfredse med deres nye kommuner.

Kommunesammenlægningen 2004

Folkeafstemning - skal Sønderhald Kommune deles..?

Forhandlingerne om en ny kommune var i fuld gang allerede inden den endelige vedtagelse af Strukturreformen, men det krævede en lang proces og en folkeafstemning, før Grenaa, Nørre Djurs og Rougsø Kommuner sammen med halvdelen af Sønderhald Kommune kunne danne den nye Norddjurs Kommune.

Borgerlisten Norddjurs og Socialdemokratiet har haft borgmesterposten i den nye kommune, der økonomisk var den sværest stillede af de to kommuner på Djursland. En af forklaringerne på sammensætningen af Norddjurs Kommune skal findes på det sydlige Djursland. Da først Rosenholm, Rønde, Midtdjurs og Ebeltoft Kommuner var blevet enige om at slå sig sammen til Syddjurs Kommune, måtte de fire tilbageværende kommuner på Djursland – Grenaa, Nørre Djurs, Rougsø og Sønderhald – forsøge at finde deres egne løsninger.

Grenaa og Nørre Djurs var de to eneste kommuner, som i hele det indledende forløb havde været fortalere for en stor Djurslandskommune med ca. 80.000 indbyggere. Det vandt aldrig gehør hos de seks øvrige kommuner, som fandt, at en stor samlet kommune ville blive for u håndterlig og savne folkelig opbakning.

I Grenaa og Nørre Djurs Kommune havde der oprindeligt været en forventning om, at i det mindste Midtdjurs ville kigge mod nord, selv om tanken om en Djurslands Kommune var blevet begravet. De tre kommuner havde i forvejen et tæt samarbejde om beredskab, turisme og museer. I Midtdjurs Kommune var holdningen imidlertid

skiftet blandt politikerne, der mere så en fremtid i at vende sig mod Aarhus frem for Grenaa. Derfor var byrådet mere interesseret i Syddjurs Kommune, der netop i høj grad er en pendlerkommune med tætte bånd til Aarhus.

Det betød, at Nørre Djurs og Grenaa Kommuner måtte finde nye partnere.

Sønderhald Kommune havde tidligt taget initiativ til forhandlinger om en fusion af kommunerne på det vestlige Djursland, men de fem involverede kommuner fandt aldrig fodslag. Borgerne i Rougsø og en del af Sønderhald var vendt mod Randers, mens borgerne i de tre øvrige kommuner – Midtdjurs, Rønde og Rosenholm – primært kiggede mod Aarhus. Det fik de sidstnævnte tre kommuner til at tænke i andre baner og kigge til Ebeltoft og dermed til det, der blev til Syddjurs Kommune.

Da Vestdjurslandsmodellen ikke længere var en mulig løsning, var der ikke politisk enighed i Sønderhald Byråd om fremtiden. Der var dog flertal for, at man ikke ville til Randers. I stedet blev en ny mulighed testet: En fælles kommune mellem Sønderhald og Rougsø. En lille løsning målt på antal indbyggere, men begge kommuner arbejdede i forvejen sammen på en række områder, og for borgerne ville overskueligheden blive bevaret. Forhandlingerne strandede dog hurtigt, for Rougsø var mest til sinds at komme med i et større Grenaa-Nørre Djurs-samarbejde.

Den norddjurske løsning, der hermed tegnede sig, bekom ikke politikerne fra Assen-toft i Sønderhald Byråd særlig godt. De ville overhovedet ikke have noget med Grenaa at gøre.» Vi kunne lige så godt sammenlægge os med Ringkøbing«, lød det i debatten. Derfor genopstod tanken om at indrullere Sønderhald Kommune i en ny stor Randers Kommune. Det passede til gengæld Auningdelen af kommunen dårligt.

Det endte med en folkeafstemning, der delte kommunen. I den vestlige del ville et overvældende flertal af vælgerne (i skoledistrikterne Vurring-Essenbæk og Årslev-Hørning) sammenlægges med Randers. I den østlige del ville et lige så overvældende flertal (i Øster- og Vester Alling og Fausing-Auning skoledistrikter) ikke være en del af Randers Kommune.

Indenrigsministeriet godkendte efter folkeafstemningen en deling af Sønderhald Kommune. Dermed kunne den østlige del indgå i en kommende kommune sammen med Grenaa, Nørre Djurs og Rougsø Kommuner. Norddjurs Kommune var langt om længe en realitet.

Ved det efterfølgende valg i 2005 var forventningen, at den første borgmester i Norddjurs Kommune ville blive Venstres stemmemagnet Jens Peter Jellesen, daværende borgmester i Nørre Djurs Kommune. På valgnatten lavede hans partifælle Torben Jensen, daværende borgmester i Rougsø Kommune og nu opstillet på Borgerlisten Norddjurs, imidlertid i stedet en aftale med Socialdemokraterne. Torben Jensen blev borgmester, og Socialdemokraterne fik de vigtigste udvalgsformandsposter.

Den 1. januar 2007 trådte kommunalreformen i kraft.

Beretning for året 2019

AF FORMAND MARIANNE ANDERSEN

Siden sidste års generalforsamling, som blev afholdt i Fausing forsamlingshus - hvor vi så de genskabte film fra gymnastikopvisninger i Floes Skov - har vi i bestyrelsen afholdt 4 møder. Gentagne punkter har været foreningens økonomi, arrangementer og udarbejdelsen af vores årsskrift, der udkommer i maj måned.

Årskriftet fik sidste år temaet "De små bysamfund" og det blev en succes hos vores læsere.

Bestyrelsen har endvidere arbejdet løbende med arkivets Facebook- og hjemmeside. Der har været 5032 besøgende på vores hjemmeside, og vi har nu 488 følgere på foreningens Facebookside.

I foråret 2019 var bestyrelsen og arkivets medarbejdere inviteret på besøg på lokalhistorisk arkiv i Nørhald. Det var en rigtig god oplevelse, hvor vi fik fortalt lidt om arkivets historie, samt fik en rundvisning i deres lokaler. De har et stort og flot arkiv, som bestemt er et besøg værd.

Af aktiviteter har der i 2019 været følgende. Året startede med foredrag med Anton Tetche "Dreng i Liltved i 50'erne". Dette blev afholdt på Kulturperronen i Auning. I februar havde vi ligeledes en billedaften på Kulturperronen, hvor borgere fra Auning og omegn kunne indlevere historisk materiale.

Henning har arbejdet hårdt med vores hjemmeside og i 2019 kunne vi markere åbningen af vores Bymuseer.dk.

RingBymuseum.dk var det første der var klar og det blev indviet 20. maj med flag og boblevand. Siden er der kommet flere til som alle kan ses på vores hjemmeside.

Gl. Estrup afholdte et arrangement i samarbejde med Sønderhald Egnarkiv i september. Et foredrag om "Lensafløsningen og udstykningerne". Det foregik i laden hos Jørgen Vest Rasmussen i Lundby, med efterfølgende vandring i den gamle koloni af Statshusejendomme, med fortælling om ejendommene og beboerne op gennem tiden.

2019 sluttede af med en billedaften på arkivet i Ø. Alling, hvor der kom mange fine afleveringer.

Besøgstallet på arkivet har det sidste år været på 65 personer. Der er besvaret ca. 35 henvendelser på mail og nogle få via telefonisk kontakt.

Der er kommet gode indleveringer, og der er i dag 15.070 billeder registreret på arkivet og 891 arkivalier og dertil kommer aviser, filmklip, kort, bøger og lign.

Jeg vil gerne fremhæve det fantastiske og velvillige arbejde som bliver udført af vores ihærdige medarbejdere både i og uden for åbningstiden. Det er virkelig prisværdigt og flot.

Det er altid muligt at træffe en af dem i åbningstiden på arkivet i Ø. Alling mandage fra 15-20 eller via hjemmesiden og på mail.

Tilslut vil jeg takke bestyrelsen og arkivleder Ellen Byriel for et godt og konstruktivt samarbejde i 2019.

Nu står vi så midt i en tid, hvor vi for alvor skriver historie

En historie som aldrig vil blive glemt, en historie, der har vendt vores liv på hovedet og en historie med en slutning vi endnu ikke kender. En pandemi har raseret vores liv, vores land, vores verden.

Der er ingen tvivl om, at vi alle på en eller anden måde er blevet mærket af denne tid. Vi har nok alle mærket frygten for det ukendte væsen som Covid-19 har vist sig at være. Nogle har mistet job, hjem eller deres kære - og andre har knoklet for at få Danmark til at hænge sammen.

Men denne historie har også bragt nye ting med sig, vi har lært "at stå sammen, hver for sig". Vi har oplevet en ny form for hjælpsomhed, sammenhold og nærvær på afstand.

På foreningens vegne vil jeg gerne opfordre alle medlemmer til at dele Jeres udgave af historien. Vi modtager meget gerne dagbogsnoter, små historier og hverdags oplevelser.

Lad os sammen skrive historien om et Sønderhald i en tid med Covid-19.

Pas på hinanden - det skal nok blive godt igen.

Bestyrelsen 2019

Formand:

Marianne Lund Andersen, Nyvangsvej 10, 8963 Auning

Næstformand og pressesekretær:

Henning Millard, Vestervænget 4, 8963 Auning

Kasserer:

Inger Millard, Vestervænget 4, 8963 Auning

Sekretær:

Hanne Byriel, Kirkevej 14, 8963 Auning

Øvrige bestyrelsesmedlemmer:

Bent Østergaard, Østervangsvej 29, Fausing, 8961 Allingåbro

Johan Peter Tommerup, Skolevej 67, Drastrup, 8960 Randers SØ

Bestyrelsessuppleant:

Inger Marie Linnemann, Ammelhedevej 4, 8960 Randers SØ

Arkivleder:

Ellen Byriel, Hovedgaden 32, Øster Alling, 8963 Auning

Udpeget af kommunalbestyrelsen:

Alice Krog, Gl. Ringvej 3, 8963 Auning

Sønderhald Egnssarkiv

Elmelundsvej 11, Øster Alling, 8963 Auning

Tel: 86 48 37 84 . Email: sonderhaldegnsarkiv@gmail.com

www.sonderhaldegnsarkiv.dk

**Følg os på
Facebook**

